

دریاچه شاهی و قدرتهای بزرگ

○ دریاچه شاهی و قدرتهای بزرگ (پژوهشی در کشتیرانی دریاچه ارومیه (عصر قاجاریه)
 ○ نگارش: محمدعلی کاظم بیگی
 ○ ناشر: مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه، چاپ اول، ۱۳۸۰، ص ۱۱۸

○ رحیم نیکبخت

آنها بررسی نماید تا در این روشنگری نقش عوامل داخلی و خارجی در تحول کشتیرانی دریاچه آشکار گردد. (ص ۸)

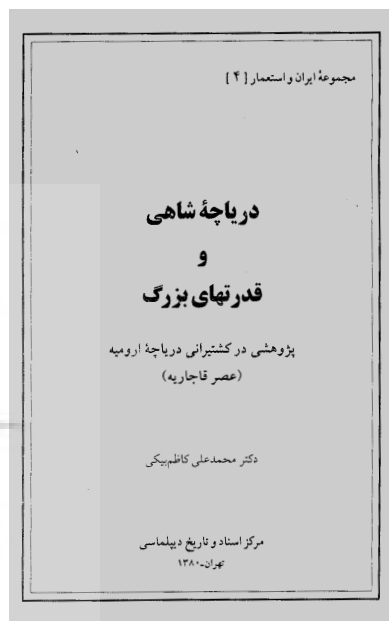
در این پژوهش نخست جغرافیا و جغرافیای تاریخی دریاچه شاهی (که در عصر قاجاریه دریاچه ارومیه نام داشت) بررسی شده است و سپس فراز و فرود و تاریخ کشتیرانی در آن از اواسط قرن سیزدهم هجری تا اوایل سلطنت رضا پهلوی پی گیری شده است.

ویژگی بارز این کتاب مختصر و مفید، استفاده از منابع متعدد اعم از اسناد متعدد وزارت خارجه، اسناد موجود در سازمان اسناد ملی، مجلس شورای اسلامی، اسناد چاپ شده داخلی و خارجی، روزنامه‌ها، کتاب‌ها و مقالات فارسی و کتاب‌ها و مقالات انگلیسی می‌باشد. این پژوهش مستند گذشته از آنکه به موضوع اصلی خود می‌پردازد، به عنوان اثری که مسایل اقتصادی و مشکلات آذربایجان و اعمال نفوذ قدرتهای خارجی را در این منطقه به تصویر می‌کشد، شایسته دقت و توجه محققان و علاقمندان به تاریخ آذربایجان است. این اثر علی‌رغم حجم اندک خود، حاوی اطلاعات بسیار زیاد و ذی‌قیمتی است که تاکنون محققان را به آن دسترسی نبود. تنها ایرادی که انتظار می‌رود در چاپ بعدی مرتفع گردد، فقدان فهرست اعلام کتاب است.

توسط دکتر محمدعلی کاظم بیگی به رشته تحریر درآمد و توسط مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی منتشر گردید.

آذربایجان، نزدیک‌ترین ایالتی بود که پس از جنگ‌های ایران و روس و انفصال هیجده شهر از قلمرو ایران در معرض اعمال نفوذ سیاست‌های روسیه از یک طرف، عثمانی و انگلیس از طرف دیگر بود. دریاچه ارومیه و کشتیرانی آن از این امر مستثنی نیست. با این اثر که به لحاظ موضوع اهمیت بسیاری دارد با داده‌های مستند تاریخی، تاریخچه کشتیرانی در این دریاچه در دوره قاجاریه مورد پژوهش قرار گرفته است. مؤلف در صفحات نخستین کتاب، اثر خود را به «هموطنان خطه آذربایجان که در طول تاریخ برای حفظ تمامیت ارضی میهن عزیز جانفشانی کرده و دشمنان دیروز و دوست نمایان امروز را نیک می‌شناسند» تقدیم کرده است. در پیش‌گفتار کتاب می‌خوانیم:

از آنجا که درگیری ناخواسته ایران دوران قاجاریه در توسعه‌طلبی و رقابت‌های قدرتهای بزرگ، دریاچه ارومیه و کشتیرانی در آن را نیز در معرض سیاست‌های آنها قرار داد، پژوهش حاضر همچنین می‌کوشد که با تشریح سیاست‌ها و اقدامات قدرتهای بزرگ در قبال کشتیرانی دریاچه ارومیه، پاسخ دولت ایران را به سیاست‌های

در مورد آذربایجان، خطه سرسبز شمال غربی کشور عزیزمان ایران، پژوهش‌هایی انجام گرفته است علی‌رغم این پژوهش‌ها، موارد بسیاری وجود دارد که نیازمند تحقیق و بررسی مجدد می‌باشد. از آن جمله در مورد تاریخ ارومیه چند اثر منتشر شده است با این حال «پژوهش در مورد کشتیرانی دریاچه ارومیه» موضوعی است که مغفول مانده تا اینکه تحقیق مختصر و جامعی